

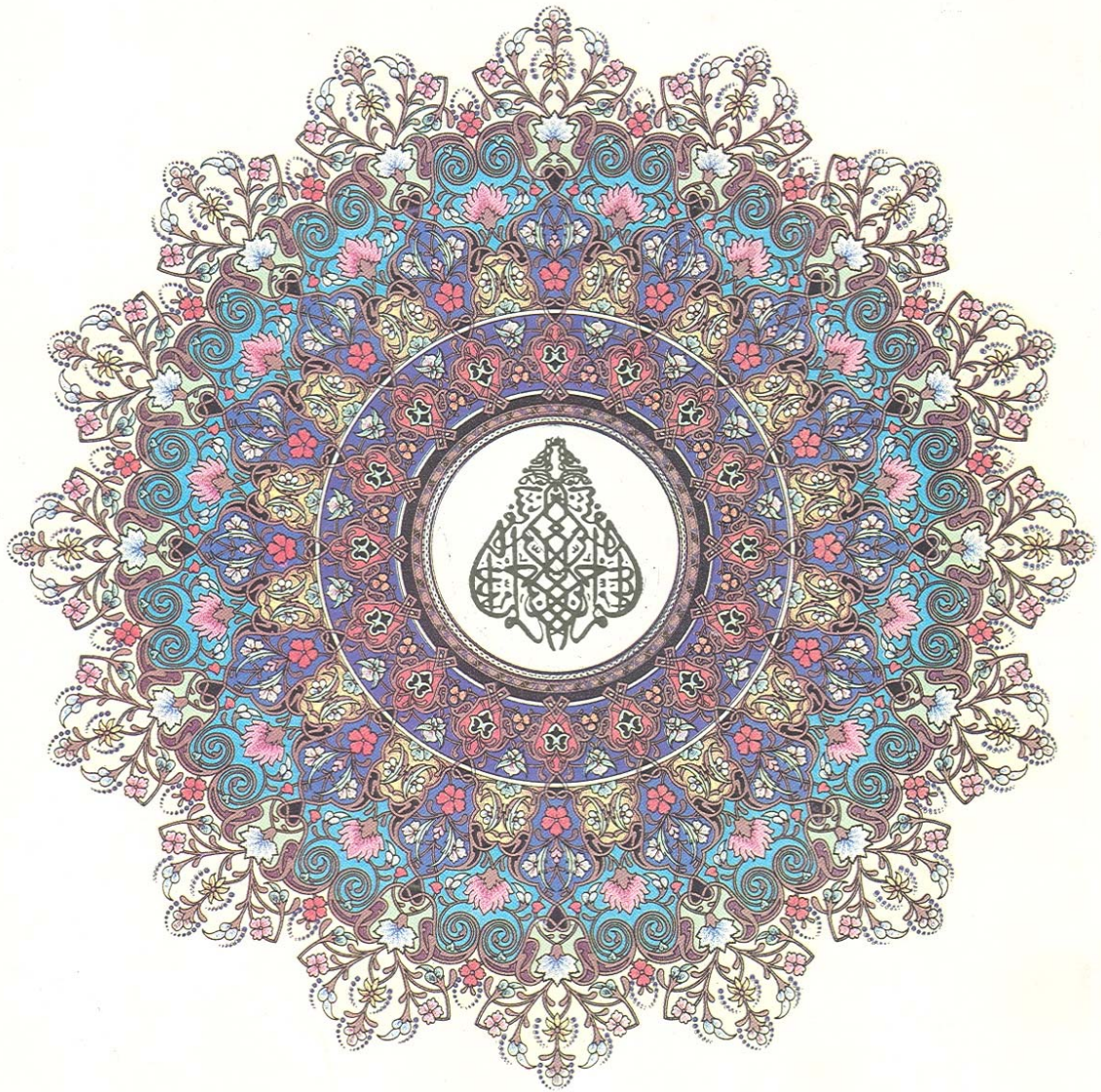

مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی

پیشنهادات موضوعی در خصوص محورهای اقتصاد مقاومتی

(جهت طرح در جلسات کارگروه‌های مجلس شورای اسلامی)

اردیبهشت ۱۳۹۳

شناسنامه گزارش:

عنوان گزارش: پیشنهادات موضوعی در خصوص محورهای اقتصاد مقاومتی

(جهت طرح در جلسات کارگروه‌های مجلس شورای اسلامی)

ناظر: مهدی تاجیک

تهیه و تنظیم: منیره امیر خانلو

همکار: شیما حاجی نوری

تاریخ انتشار: اردیبهشت ۱۳۹۳

مقدمه

در چند سال اخیر و با تشدید تحریم‌های یک جانبه و غیرانسانی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران، واژه‌ی جدید «اقتصاد مقاومتی» به ادبیات اقتصادی کشور اضافه و در نهایت نیز در قالب سیاست‌های کلی از سوی مقام معظم رهبری ابلاغ گردید. جامع‌ترین تعریف ارائه شده درباره اقتصاد مقاومتی را رهبر معظم انقلاب این گونه ارائه فرمودند:

"اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تعیین‌کننده‌ی رشد و شکوفایی کشور باشد"

بدون شک، چنین چشم‌اندازی از اقتصاد بدون مشارکت گسترده همه نهادهای اقتصادی-اجتماعی کشور امکان‌پذیر نخواهد بود. در این بین، بخش خصوصی اقتصاد کشور به عنوان یکی از تاثیرگذارترین و مهمترین بخش‌های اقتصادی، نقش قابل توجهی را بر عهده خواهد داشت. همانطور که رهبر فرزانه انقلاب نیز بارها بر اهمیت و تقویت جایگاه این بخش تاکید داشته‌اند، مقاوم نمودن اقتصاد و کاهش آسیب‌پذیری آن تنها با حضور فعال بخش خصوصی اقتصاد امکان‌پذیر خواهد بود.

از این روی توجه به دغدغه‌ها و مشکلات و معضلات این بخش و ارائه راه‌کارهای عملیاتی و متناسب با شرایط موجود و با توجه به تهدیدها و فرصت‌های پیش‌رو، بایستی در دستور کار مسوولین و سیاستگذاران محترم نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران قرار گیرد.

در همین راستا، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران نیز بر اساس راهبرد‌ها و مسولیت‌های تعریف شده، اقدام به تدوین گزارشی بر مبنای محورهای پیشنهادی کمیسیون ویژه حمایت از تولید و نظارت بر اجرای اصل ۴۴ مجلس شورای اسلامی به عنوان کمیسیون اصلی اقتصاد مقاومتی، بر اساس چالش‌های موجود در بخش‌های مختلف اقتصاد به شرح زیر نموده است:

کشاورزی

الف - رؤوس برنامه‌ها

- ۱- نگرش به آب به عنوان فرابخشی و عامل توسعه و پایداری و رکن اصلی توسعه کشور (تحول در بنیان فکری و فرهنگی تصمیم‌گیرندگان و ذی‌مدخلان)
- ۲- تعادل بخشی بین منابع و مصارف بخصوص در آب‌های زیرزمینی با تاکید بر اعمال مدیریت تقاضا
- ۳- افزایش بهره‌وری کلیه بخش‌های مصرف با اولویت کشاورزی
- ۴- پرداختن به دیپلماسی آب، آب‌های مرزی مشترک
- ۵- رعایت موضوع پایداری و حفظ محیط زیست در کلیه برنامه‌های مدیریت منابع آب کشور
- ۶- توجه خاص بر تکمیل پروژه‌های چند منظوره نیمه تمام (شبکه‌های آبیاری و زهکشی، آبرسانی به شهرها، تصفیه‌خانه‌ها، آب و فاضلاب و پروژه‌های آب‌های مرزی مشترک)
- ۷- تهیه و اجرای پروژه‌های خاص در زمینه‌های (حوضه ارومیه، سد گتوند و آب‌های مرزی)

- ۸- خصوصی سازی و قبول مشارکت مردم و بهره برداران و تشکل‌های حوضه‌ای در مدیریت آب (سیاست گذاری تامین، عرضه، بهره برداران، نگهداری و فراهم نمودن زمینه رقابت و ایجاد فضای کسب و کار و استقرار نهاد تنظیم مقررات و ...)
- ۹- استقرار حکمرانی مناسب آب
- ۱۰- اعمال مدیریت حوضه ای برای آب کشور (یکپارچه)
- ۱۱- تدقیق و اصلاح آمار و اطلاعات پایه
- ۱۲- فراهم نمودن زمینه سرمایه گذاری در طرح های آب (تنوع بخشی منابع از طریق فاینانس بانک های داخلی، استفاده از منابع داخلی و خارجی)
- ۱۳- توجه به ظرفیت تامین منابع آب در برنامه های آمایش سرزمین (توسعه مناطق جمعیتی و توسعه‌های بخش سیاست ها و ...)
- ۱۴- بازنگری اساسی در ساختار آب کشور
- ۱۵- اولویت بندی پروژه ها و تدوین برنامه های تسریع در اتمام عملیات اجرایی آنها
- ۱۶- ترویج دیدگاههای آب در کلیه سطوح مصرف، تامین و عرضه از نقطه نظرهای پایداری، اقتصادی و اجتماعی
- ۱۷- پایداری اقتصادی فعالان بخش (امنیت شغلی)
- ۱۸- بالابردن شاخص بهره مندی روستائیان از آب شرب و بهداشتی
- ۱۹- توجه اساسی به جلوگیری از آلودگی منابع آب
- ۲۰- استفاده از آبهای غیرمتعارف، بازچرخانی و استفاده مجدد از منابع آب
- ۲۱- پیش بینی مدیریت خشکسالی و کنترل سیلاب
- ۲۲- ایجاد سازمان مناسب برای پایش و مدیریت اثرات تغییرات اقلیمی و آب و هوایی بر منابع آب کشور، اصلاح ساختار آب و توجه توأم به چرخه محیط زیست
- ۲۳- توجه به ارزش اقتصادی و سیاسی و اجتماعی آب (واقعی کردن جایگاه مهم اقتصادی آب در سبد هزینه‌های تولید)
- ۲۴- فعال کردن شورای عالی آب کشور
- ۲۵- ساماندهی رودخانه های اصلی داخلی به عنوان شریان ها حیاتی توسعه و زیست کشور از نظر پایش کیفی، حریم، جلوگیری از تخریب‌های ناشی از برداشت بی رویه مصالح و برداشت آب و همچنین توجهات مرزی ضروری است.
- ۲۶- توجه اساسی به موضوع تجارت آب مجازی در برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری‌ها
- ۲۷- اولویت نوسازی و بازسازی عمده تاسیسات فرسوده آبی (بویژه شبکه‌های آبرسانی)

ب - اقدامات میان مدت (مورد انتظار)

مساله محوری "تامین سرمایه"

بر اساس کشش تقاضای سرمایه و با در نظر گرفتن نرخ متوسط استهلاک ۷ درصد (طول عمر ۱۵ سال برای همه دارایی های سرمایه ای) مقدار موجودی سرمایه مورد نیاز بخش کشاورزی تا ۱۴۰۴ به منظور تحقق

رشد سالیانه ۶ درصد ارزش افزوده بخش کشاورزی که فرض سند چشم انداز است، بایستی حداقل حدود سه برابر گردد. یعنی مقدار سرمایه گذاری مورد نیاز ۳۹۸ هزار میلیارد ریال (حدود ۸۴ میلیارد دلار) می باشد (به قیمت ثابت سال ۷۶).

تامین سرمایه کافی (ریالی و ارزی) برای افزایش موجودی سرمایه بخش کشاورزی به حداقل ۳ برابر موجودی سرمایه بخش به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶ تا افق ۱۴۰۴ و رشد سالیانه حداقل ۲۴ درصد و به منظور نوسازی، مدرن سازی و استقرار و بهره برداری از تکنولوژی های پیشرفته پربازده در انواع فعالیت های کشاورزی به منظور کاهش قیمت های تمام شده و رقابتی کردن و افزایش تولیدات داخلی و تقویت امنیت غذایی کشور و رونق فضای کسب و کار، ضرورت اجتناب ناپذیر دارد. باید توجه کرد که تامین رشد ۲۴ درصدی سرمایه گذاری و مدیریت موفق اثرات جانبی آن محتاج همکاری موثر ساختارهای اقتصادی کشور با بخش است. ناگفته پیداست که وجود وزارت جهاد کشاورزی کارآ، قدرتمند و کارشناس پیش فرض وصول چنین هدفی است.

موجودی سرمایه اثر مثبت و معنی داری بر ارزش افزوده بخش کشاورزی دارد و به ازای یک درصد افزایش در موجودی سرمایه، ارزش افزوده بخش کشاورزی ۱/۰۶۲ درصد افزایش می یابد.

- **نوسازی و مدرن سازی ناوگان ماشین ها و تجهیزات:** بر اساس تکلیف مغفول مانده برنامه پنجساله، نوسازی و مدرن سازی ناوگان ماشین های کشاورزی و فراهم کردن دسترسی آسان و مستمر فعالان بخش به ماشین ها و ادوات پیشرفته با تکنولوژی مناسب ظرف ۵ سال بخصوص تراکتورهای سنگین، انواع ماشین های برداشت، ماشین های چندمنظوره کشاورزی حفاظتی نیازمند تامین ارز و تسهیلات است.

- **ساماندهی اساسی امر بذر و نهال:** با اصل خصوصی سازی آنها و امکان دسترسی به مواد و منابع پیشرفته ژنتیکی و همکاری شرکت های خارجی (سرمایه گذاری و انتقال تکنولوژی و تجارت) ظرف سه سال از شروع برنامه ها با اولویت در واگذاری امکانات و ظرفیت های دولتی موجود.

- **دسترسی به یافته های علمی و تکنولوژی مناسب:** فراهم کردن موجبات دسترسی آسان مستمر فعالان بخش کشاورزی به سرمایه یافته های علمی و تکنولوژی پیشرفته مناسب تولید و خدمات خارجی. بازسازی اساسی ساختار ناکارآمد، سنگین و فقیر "تحقیقات بخش" نیز باید در برنامه باشد.

- **تامین نهاده های دوست محیط زیست:** فراهم کردن موجبات دسترسی آسان و مستمر به نهاده های تولیدی با تکنولوژی های مفید و سازگارتر (دوست محیط زیست) تولیدی به خصوص انواع سموم شیمیایی، واکسن ها و داروهای دام و طیور.

- **اصلاح ساختار صنعت طیور:** فراهم نمودن زمینه اصلاح ساختار و تأسیسات و تجهیزات مرغداربها در راستای افزایش بهره وری از عوامل و نهاده های تولید (انرژی، ضریب تبدیل خوراک طیور، تهویه و ...)

- **کاهش مداخلات دولت و حمایت از سیاست خصوصی سازی نظام:** کاهش مداخلات دولت و حمایت از خصوصی سازی کلیه فعالیت های خدماتی به نحوی که حداکثر ظرف سه سال فعالیت های دولت منحصرأ در امور حاکمیتی تمرکز گردد. اگرچه اصلح است در انجام فعالیت های حاکمیتی

نیز خدمات توسط بخش خصوصی و با نظارت و کارفرمایی دولت انجام گیرد. آفت بزرگ این حرکت، ایجاد ساختارهای شبه دولتی و احاله امور به آنان در قالب انتقال مالکیت به مدیران سابق و لاحق دولتی با بهره گیری مزایای خاص است. بالاخص باید این مهم را در شرکتهای مادر تخصصی با حساسیت تعقیب و اصلاح کرد.

- **اجازه به بخش خصوصی برای شکل دهی تشکلی خود در عرصه کشاورزی:** قوانین و رویه های حاکم در دوره پهلوی از شکل گیری هر نوع تشکل کشاورزان در خارج از کنترل مطلق دولت، جلوگیری می کرد. متأسفانه بخش بزرگی از این میراث نا مبارک هنوز زنده است. وزارت جهاد کشاورزی سعی بالغ دارد که تشکلهای کشاورزی تحت هدایت تام وزارتخانه شکل گرفته و فعالیت کرده و سخنگوی منویات آن باشند. پس از ابلاغ سیاستهای خصوصی سازی رهبری که ایجاد تشکلهای قوی و کارشناسی مردم نهاد زمینه ساز اصلی آن است، این عادت ماندگار وزارتخانه به شکل تلاش برای ایجاد ساختارهای خصوصی نمای تحت اداره دولت رخ نموده است. دخالت دولت طیف وسیعی از ابزار چون تدوین اساسنامه، موقعیت ویژه در انتخابات، انتصاب اعضای شورا و مدیران، تعیین بخشی از مدیران و بکارگیری تامین مالی را در بر میگیرد.

- **حمایت از حضور موثر مردم در تحقیقات کاربردی:** حمایت از ایجاد، حضور و فعالیت بخش خصوصی در انجام تحقیقات کاربردی بخصوص در انجام بررسی های مربوط به معرفی ارقام جدید محصولات زراعی و پایه و نهال محصولات باغی و اجازه و ترغیب سرمایه گذاری و مشارکت شرکت های پیشرو خارجی با بخش خصوصی کشور در این زمینه ها و اولویت در واگذاری امکانات و تجهیزات و تاسیسات دولت به این واحدها

- **حمایت خاص از انجام فعالیت های زیربنائی:** احداث و تکمیل شبکه های آبیاری زهکشی، تجهیز و نوسازی مزارع، زهکشی و اصلاح اراضی شور، استقرار سیستم های آبیاری کارآمد اعم از ثقلی یا تحت فشار به نحوی که حداکثر ظرف مدت سند چشم انداز در کلیه اراضی آبخور زیر سدها شبکه های آبیاری و زهکشی تکمیل و حداقل ۴۰ درصد اراضی آبی تجهیز و نوسازی (با تسطیح و قطعه بندی و شبکه توزیع آب و جمع آوری آب مازاد) برای آبیاری ثقلی (حدود ۳ میلیون هکتار) و حداقل در همین مساحت نیز سیستم های آبیاری تحت فشار تجهیز گردند. به طور خلاصه امور زیربنائی و امکان ارتقاء راندمان آبیاری (سطحی ۵۰ درصد و تحت فشار ۷۰ درصد) برای ۸۰ درصد اراضی آبی کشور تا سال ۱۴۰۴ فراهم گردد.

- **اعمال دیپلماسی آب و محیط زیست:** به منظور مدیریت ریزگردها در غرب کشور و تامین و بهره مندی از حبابه های مرزی و مشترک

- **تهیه و تدوین طرح های ویژه برای کنترل بحران های زیست محیطی بزرگ کشور:** دریاچه ارومیه، سدگتوند و بحران آبهای زیرزمینی و اولویت خاص در اجرای آنها

- **تقویت همکاری های عملی با مرکز تحقیقات بین المللی (CGIAR) و مرکز تحقیقات پیشرفته:** با اولویت محصولات مهم زراعی، باغی و دام طیور و آبزیان کشور به نحوی که ظرف حداکثر ۲ سال

نمایندگان (محققان خارجی) مرکز سیمیت، ایری، ایکاردا، ایمی و ظرف ۴ سال نمایندگان بقیه موسسات CG در ایران مستقر گردند.

- **جدیت در حفاظت منابع آب و خاک - با اولویت تغییر فرهنگی در مسئولان:** واقعیت آن است که سوء بهره برداری، ضعف مدیریت و فقدان عملکرد برنامه محور منابع آب و خاک ایران را به درجه شدیدی از فرسایش و نابودی سوق داده است. مسئولان و مدیران کلان بدین مهم باور عملی و التزام ندارند. نگاهی به پیش نویس ماده واحده چاههای مجاز که در زمستان سال ۱۳۸۹ با امضای ۱۴۰ نماینده مردم در دستور کار مجلس قرار گرفت و نظری بر ماده ۷ دستور العمل توسعه کشاورزی که در زمستان ۱۳۹۰ در کارگروه کشاورزی دولت با حضور رییس جمهور، وزیر جهاد و وزیر نیرو تصویب شد و فهم اینکه هر دو سند تباین قطعی با اصول اولیه راهبردهای مادر حفاظت منابع آب دارند، نشانگر عمق فاجعه و مشکل فرهنگی رایج مسئولان کشور در این عرصه است. حفاظت از آب و خاک باید به مطالبه محوری دولت و مبنای امتیاز دهی به عملکردهای مدیران تبدیل شود.
- **تلاش و مشارکت در تعادل بخشی منابع آب:** با توجه به بحران دشتهای کشور ناشی از افت شدید آبهای زیرزمینی، کاهش کیفیت آبها و شوری
- **تدوین برنامه جامع سازگاری با خشکی و خشکسالی:** اصلاح الگوی کشت جایگزینی و کشت گیاهان با نیاز آب کمتر، تهیه و تولید ارقام مقاوم به خشکی، شوری کم آبی و ...
- بازنگری و اصلاح قوانین، سیاستها و دستور العملها در این دو عرصه، باید قدم دوم باشد.

ج - اقدامات بلندمدت

- وصول به شرایط مطلوب حفاظت منابع آب: آب عاملی بین بخشی است. باید پذیرفت ایران با ماکزیمم اسمی توان تامین ۱۳۵ م م م منابع آب شیرین تجدید شونده در سال و با استحصال موجود بیش از ۱۰۵ م م م آن و با سرانه استحصال حدود ۱۴۰۰ متر مکعب - سال - نفر با فقر و کمیابی منابع آب روبروست. اگر سیاست جدید افزایش جمعیت کشور و تکرار عجیب سالهای خشکسالی را نیز در نظر بگیریم، در می یابیم در میان عوامل محیطی، هیچ عامل محدود کننده ای به وزن آب، فرا راه توسعه ایران قرار ندارد.
- امکان توسعه استحصال منابع آب تنها در تعداد محدودی از حوضه‌های سی گانه ایران و آنهم به میزان محدود وجود دارد. بلکه غالب حوضه های مهم، دچار اضافه برداشت و محتاج کاهش برداشت اند. در حالیکه برداشت از چاهها از ۴۷ میلیارد متر مکعب فراتر رفته، میزان اضافه برداشت عدد هشدار دهنده ۱۰ میلیارد متر مکعب را در نوردیده است. عدد اضافه برداشت در آغاز برنامه چهارم معادل ۶ م م م بود و طبق تکلیف در پایان برنامه می باید به ۴/۵ م م م کاهش می یافت. اما در پایان برنامه با ۹/۵ م م م اضافه برداشت و شکست قاطع کشور در حفاظت از منابع آب روبرو بودیم. از طرفی تقاضا برای آب به دلایلی چون افزایش جمعیت و توسعه فعالیت‌های اقتصادی رو به تزاید است. تامین نیازهای آبی محیط زیست که همواره عملا در اولویت آخر بوده، نامرتب و بی سامان است و کشور از

این نظر آبستن فجایعی گسترده و دردناک است. سونامی نمک ارومیه که معاون اول رییس جمهور پیش بینی کرد، در مرحله اول کیفیت زندگی تا شش میلیون نفر ساکنین ایرانی مجاور را بشدت متاثر می سازد. در مرحله پیشرفته تر مرگ دریاچه، زندگی تا پنجاه میلیون نفر در ایران و خارج ایران بطور اساسی تحت تاثیر خواهد بود. سابقه "دریاچه آرال شوروی" پیش روی ماست.

لذا مدیریت کارآمد منابع آب و محیط‌های آبی مستلزم تجدیدنظر، تبیین سیاست‌ها و ساختار جدیدی با تکیه بر فعالیت‌های غیر سازه‌ای در چارچوب‌های حوضه‌ای و با مشارکت کلیه بخش‌ها (دولتی و غیر دولتی) است. چنین مدیریتی باید با ملاحظات چند بعدی اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی و با توجه محوری به آمایش سرزمین شکل گیرد.

- **وصول به شرایط مطلوب حفاظت خاک:** منابع خاک کشور را فرسایش، کاهش شدید حاصلخیزی، شور شدن، خرد شدن، کمبود مواد آلی و تغییر کاربری‌های کنترل نشده تهدید می‌کند. تبیین سیاست‌های بلند مدت که کلیه عوامل تهدید کننده را کنترل و این منابع را به سمت پایداری و افزایش حاصلخیزی و یکپارچگی سوق دهد از ضرورت‌ها است.

- **وصول شرایط مطلوب حفاظت از جنگلها و مراتع و پوشش گیاهی کشور:** بخش کشاورزی با دارا بودن حدود ۲۰ درصد شاغلین کشور سهمی حدود ۱۲ درصد تولید ناخالص را دارا می‌باشند. به عبارت دیگر عمدتاً هزینه‌های آنان بیشتر از درآمد آنها بوده و لذا امکان تشکیل سرمایه و توسعه برای آنها حتی با کمک و تزریق‌های مالی برای بخش اعظمی از آنها وجود ندارد. لذا اتخاذ سیاست مناسب اصاح ساختار اقتصادی و کاهش شاغلین (بهره برداران) که فعالان اقتصادی بخش قادر به ایجاد پس انداز و جذب اقتصادی سرمایه باشد از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر بخش کشاورزی است.

د - تدوین برنامه جامع توسعه کشاورزی کشور و حرکت بر اساس آن

همزمان با شروع اقدامات کوتاه مدت و فوری یکی از اساسی ترین نیازهای بخش، تدوین برنامه جامع توسعه کشاورزی کشور و پایبندی به اجرای آن است. ادامه بی برنامه‌گی موجود نه تنها امید به اصلاح کشاورزی ایران را از بین می برد بلکه روز بروز به نقش بی ثبات کننده کشاورزی بحران زده در عرصه‌هایی چون آب، اشتغال، امنیت غذایی و ثبات روستایی می افزاید. تدوین این برنامه جامع در ساختار حاکمیت ایران در جایگاهی فراقوه ای قرار دارد. اما دولت می تواند بدان شکل داده، مطالبه گر آن باشد. در نظام تدوین راهبرد چند لایه ایران (که رهبری، مجلس، مجمع، دولت در آن نقش آفرینی و اتاقها در آن جایگاه مشاوره دارند) و در حضور مجموعه ای غیر منسجم و بهم ریخته از اسناد بالادستی واگرایی از وضع موجود، تدوین یک برنامه جامع و فاعل گرا و قابل اجرا، فعالیت طولانی مدت و فرساینده خواهد بود. در فقدان سازمان برنامه مجرب این کار بازهم سخت تر از قبل است. اما برای تامین توسعه و ثبات در ایران، از آن گریزی نیست.

- علیرغم اهمیت کشاورزی در راهبرد کشور و تاثیر سنگین آن بر دیگر مولفه های راهبردی (آب، روستا، پراکنش جمعیت، امنیت غذایی،...) ایران فاقد یک برنامه راهبردی مدون، منسجم، فراگیر و

پاسخگو در این بخش است. دسته ای از اسناد بالادستی موجود نیز فاقد واقع نگری و انسجام اند. بعنوان مثال در طول سه دهه، همه اسناد بالادستی خواهان خودکفایی محصولات اساسی بوده اند در حالیکه در برخی اقلام مثل روغن و کنجاله، ضریب خوداتکایی هیچگاه به پانزده درصد هم نرسیده است. در محصولات مهم دیگری چون گندم، ذرت، برنج و جو نیز کشور به میزان زیاد متکی بر واردات بوده و در برخی اقلام وابستگی و رشد واردات معنی دار دارد.

- در کشور ما کشاورزی بیش از ۹۰٪ مصرف آب و ۲۰٪ فرصتهای اشتغال را تامین کرده. کشاورزی پایه اصلی گسترش جمعیت در پهنه وسیع بیابانی ایران و در نتیجه مولد محوری امنیت در عرصه کشور است. کشور در صحنه ارتباطات بین الملل در موضع درگیری با نظام سلطه و در معرض تحریمهای فزاینده است. پس "امنیت غذایی" نیز در راهبرد ملی، جایگاه غیرمعمولی دارد.

- بنابراین تدوین هر برنامه جامع کشاورزی ایرانی با نگاهی عمیق به راهبردهای بخشهای آب، اشتغال، توسعه روستا، پراکنش جمعیتی، امنیت و امنیت غذایی و در ارتباط با برنامه های حاکم بر آن بخشها ممکن است.

- انواع کودهای شیمیائی و عناصر ریزمغذی و رشد: بعلت ضعف غالب خاکهای ایران بالاخص درمناطق بیابانی، نیاز بهینه کشور به کود شیمیایی رسماً ۴/۳ میلیون تن بر آورد شده. این نیاز تا ۱۳۸۵ تامین شد. اما تدریجاً با اتخاذ سیاست آزادسازی بدون توجه به مهندسی یک برنامه جبرانی در کنار عطش پتروشیمی ها برای استحصال حداکثری ارز صادراتی، تامین و مصرفکود کشور افول شدید داشته که در سال ۹۰ به عدد بحرانی زیر ۲ میلیون تن (۴۶٪ حداقل نیاز) افت کرده و دستاوردهای کشور را تهدید می کند.

- سموم دفع آفات و بیماری ها و علف های هرز: تحریم ها و خروج کمپانیهای معتبر از بازار ایران سبب توسعه مصرف محصولات بی کیفیت چینی و هندی و بروز مشکلات عدیده است.

- واکسن و داروها و مکمل های غذائی دام و طیور: تولید کنندگان از افت مداوم کیفیت به علت تحریم و ضعف نظارت دولت شکایت می کنند. وقوع بحرانهای شدید مثل آنفلونزای پرندگان تلفات سال ۹۰ که سبب کمیابی تخم مرغ شد، موید این نگرانی است.

- تامین و عرضه انواع بذور رایج اصلاح شده و موردنیاز برنامه‌های تولید محصولات زراعی

- علوفه متراکم (جو، ذرت و کنجاله): در ۲ سال اخیر در نوسان شدید و منشا بحران در بازار بود.

- انواع ماشین ها و ادوات و لوازم یدکی استاندارد.

- توجه خاص به تامین نیازمندی های اساسی تولیدات مرغ، تخم مرغ (نظیر تولید و عرضه جوجه یک‌روزه) بر اساس یک برنامه دقیق تولیدی بمنظور تسهیل دسترسی مردم به پروتئین حیوانی ارزان. توجه خاص به این بخش ضروری است چرا که اولاً تولیدش شدیداً متأثر از نوسان در زنجیره تولید پیچیده اش بوده و مشکل در هر زنجیره بشدت تولید را دچار نوسان می کند و ثانیاً پنج دهکی که در تامین پروتئین حیوانی دچار محدودیت و فقرند، بشدت از نوسانات عرضه مرغ آسیب می بینند.

در دولت هشتم، مأموریت کنترل استمرار تولید و حفظ قیمت مرغ، وظیفه روزانه شخص وزیر بود در نتیجه قیمت همواره در فاصله ۹۵۰۰ تا ۱۱۵۰۰ ریال بر کیلوگرم حفظ شده بود.

- اصلاح هوشمند قیمت‌های تضمینی: در مورد کالاهایی که توسعه کشت آن در داخل کشور در اولویت است، قیمت‌های تضمینی باید بسوی قیمت‌های وارداتی مایل تر شود. این ابزار کارآ، در کوتاه مدت سبب افزایش انگیزه تولید، کاهش انگیزه سوء مصرف (مثل اسراف نان یا مصرف گسترده گندم انسانی بجای جو دامی) و افول جاذبه قاچاق (مثل قاچاق وسیع گندم به عراق و افغانستان) می شود. بکارگیری موثر این ابزار (برای محصولات که رشد تولید داخلی آنها ضرورت است) در شرایط خاص امروز و زیر تیغ تحریم دشمن، قابل توصیه است.

در این زمینه در بخش کشاورزی و آب بترتیب مشکلات و پیشنهادات در قالب یک برنامه ۱۰۰ تا ۱۵۰ روزه ذیلاً ارائه می گردد:

شاخص‌های اساسی که در تنظیم چنین برنامه‌ای بایستی مدنظر قرار گیرد عبارتند از:

- واقع نگری و فهم و پذیرش محدودیتهایی که کمبود آب، محیط زیست و واقعیتهای ساختار امروزی کشاورزی معیشتی- خرده مالکی ایران دیکته می کند. قبول آنکه مدیریت این محدودیتهای، تنها با برنامه ریزی و سرمایه گذاری بلند مدت و انضباط سیاستها ممکن بوده و هیچ راه حل جادویی کوتاه مدتی ندارد.

- نگاه چند بعدی به آب-محیط زیست -اشتغال و بیکاری پنهان روستایی-روستا- امنیت غذایی

- نگرش بلندمدت ۱۲ ساله تا افق سند چشم انداز.

- اولویت بخشی مطلق به تعادل بخشی منابع آب در خال فرسایش و اضمحلال.

- تکیه بر ارتقاء بهره وری در ظرفیت ها و امکانات موجود کشور بجای ولع در توسعه فیزیکی

- رعایت مزیت های نسبی ملی و منطقه ای

- حاکمیت دیدگاه "آب مجازی" بر تولید و بازرگانی کشاورزی ایران شامل :

* حمایت از تولید و صادرات محصولات با مزیت نسبی نیاز آبی کمتر

* تمرکز واردات بر محصولات با مصرف آب زیاد

- تمرکز خاص به کاهش و حذف مداخلات دولت و حمایت از خصوصی سازی

- رشد مستمر و پایدار اقتصادی

- حفظ منابع و محیط زیست و تمرکز بر پایداری تولید

- دسترسی آسان فعالان اقتصادی بخش به تکنولوژی های پیشرفته و کارآمد بخش های تولید،

خدمات و تجارت کشاورزی

- ایجاد محیط امن، روان، سازنده و بدون محدودیت فضای کسب و کار برای فعالان اقتصادی بخش کشاورزی

- تمرکز دولت به وظایف حاکمیتی بخش
- حاکمیت تصمیمات بر اساس نظرات کارشناسی
- پرهیز جدی از اتخاذ تصمیمات مقطعی، غیر کارشناسی و خلق الساعه
- استمرار اقدامات در راستای تحقق اهداف تنظیم شده

بهره‌وری و نیروی انسانی

- محوریت قرار گرفتن رقابت پذیری و شاخص‌های آن برای دستیابی به بهره‌وری
- توجه به نقش کلیدی دولت در متغیرهای اثرگذار مستقیم و غیر مستقیم بر بهره‌وری
- استقرار نظام بودجه کشور با محوریت شاخص بهره‌وری
- برقراری ارتباط میان مزد و بهره‌وری
- تغییر نگرش تصمیم گیران، صاحبان صنایع، کارکنان و نظام‌های آموزشی در خصوص بهره‌وری
- تغییر نگرش در فرآیند تولید ارزش کشور
- طراحی نظام اندازه‌گیری و تحلیل بهره‌وری کشور
- بهبود محیط کسب و کار از طریق:
  - ✓ اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار
  - ✓ تسهیل ثبت املاک در ایران
  - ✓ تسهیل برچیدن کسب و کار
  - ✓ ارائه اطلاعات اقتصادی شفاف
  - ✓ انضباط مالی دولت
  - ✓ شفافیت برنامه‌های دولت در بودجه
  - ✓ شفافیت در سیاست‌های ارزی
  - ✓ سهولت استخدام و اخراج کارگران
  - ✓ بهبود وضعیت حمایت از سرمایه گذاران در بازارهای مالی
  - ✓ بهبود پرداخت مالیات ها و بیمه تأمین اجتماعی
  - ✓ بهبود روال های اداری تجارت خارجی
  - ✓ تسهیل کسب مجوزهای ساخت و ساز
- ✓ ایجاد ثبات و شفافیت در سیاست‌ها، قوانین، مقررات و رویه‌های مرتبط با تولید و سرمایه‌گذاری
- ✓ قانون مداری و برابری همه آحاد جامعه در برابر قانون (دولت، نهادهای وابسته به قدرت و افراد عادی)
- ✓ کنترل تورم

- ✓ مبارزه با مفاسد اقتصادی (رانت، اختلاس، رشوه و ...)
  - ✓ ایجاد امنیت سیاسی و اقتصادی
  - ✓ تضمین حقوق مالکیت
  - ✓ اعمال مشوق های کارآمد سرمایه گذاری
  - ✓ تقویت بازار سرمایه جهت تامین مالی بنگاه ها
  - ✓ ایجاد ساز و کار کارآمد برای ارائه تسهیلات در نظام بانکی
  - ✓ کاهش مقررات و منطقی کردن مجوزها
  - ✓ کنترل تحریم ها و تلاش برای کاهش اثرات منفی آن
  - ✓ حمایت موثر از تولید از طریق منابع هدفمندی
  - ✓ اصلاح قانون کار در راستای تقویت بهره وری و تولید
- بازبینی آموزش های دوره های کارشناسی تا تحصیلات تکمیلی در جهت تربیت نیروهای انسانی کارآفرین در حوزه فناوری پیشرفته و تکمیل هرم نیروی مورد نیاز

اقتصاد دانش بنیان - نقشه علمی کشور

- نگاه واقع بینانه و به دور از احساس به تحولات حوزه کسب و کار دانش بنیان
- سامان دادن مشارکت آحاد جامعه در قالب شرکت های دانش بنیان
- رعایت شایسته سالاری و استفاده از متخصصین باتجربه (با شرح حال علمی قوی در پژوهش و فناوری) در سطوح مدیریتی کلان و ملی پژوهش و فناوری
- برنامه ریزی دقیق و موثر برای توسعه صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) به عنوان کلید اقتصاد دانش محور
- ایجاد سازمان تخصصی حل مشکلات سرمایه گذاری و توسعه ای در حوزه فناوری
- اجرای سریع قوانین حمایتی، و مقررات زدائی
- اجرای قانون حمایت از محصولات داخلی برای محصولات دانش بنیان
- حمایت مناسب و یکپارچه برای حضور تخصصی در بازارهای بین المللی
- حضور تشکل ها در تصمیم سازی و فعالیت های اجرائی غیر حاکمیتی
- تلاش برای حفظ دارائی های فکری و ثبت اختراع

- نظارت بر اجرای صحیح اصل ۴۴ قانون اساسی و قانون حمایت از شرکت های دانش بنیان و رعایت اولویت ها در واگذاری ها
- ایجاد مراکز رشد یا پارک های علمی و فناوری ویژه کسب و کار ICT برای دانشجویان و جوانان
- ایجاد پرتال برای برقراری ارتباط بین سرمایه گزاران و متخصصین صاحب ایده و دانش
- ارتباط مؤثر بین دانشگاهها و مراکز پژوهشی با صنعت و بخشهای مربوط جامعه
- توانمندسازی بخش غیردولتی برای مشارکت در تولید علم و فناوری
- دستیابی به فناوریهای پیشرفته مورد نیاز
- پیش بینی منابعی مخاطره پذیر برای تامین سرمایه شرکت های دانش بنیان از منابعی نظیر صندوق توسعه ملی و تشویق صندوق های سرمایه گذاری خصوصی
- ارائه مشاوره رایگان و یا تسهیل شده توسط متخصصین حقوق تجارت
- حمایت در ایجاد شرکت خدمات پشتیبانی دانش بنیان
- ارائه خدمات مورد نیاز شرکت های دانش بنیان نظیر:
  - ✓ بازاریابی محصولات دانش بنیان: دسترسی به بازارهای داخلی و خارجی آرزوی هر شرکت تولیدی تازه تاسیس است. شرکتهای نوپای دانش بنیان عموماً ارتباط چندانی با بازار محصول خود نداشته و صرفاً مقوله تولید و امکان پذیری آن مدنظر ایشان بوده است.
  - ✓ مشاوره حقوقی، مالی و تکنولوژی
  - ✓ تهیه طرح های کسب و کار ویژه پروژه های دانش بنیان
  - ✓ ارزیابی طرح و انجام فرآیند واریسی (Due diligence) پروژه های دانش بنیان
  - ✓ ارزشگذاری تکنولوژی

یارانه‌ها

- پایبندی به قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و تخصیص یارانه بخش تولید در راستای ارتقاء بهره‌وری و بهبود تکنولوژی
- تخصیص یارانه‌های نقدی تنها از محل منابع حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و پیشگیری از تأمین منابع یارانه نقدی از محل بودجه عمومی
- اجرای سیاست‌هایی جهت تعدیل انتظارات تورمی از طریق بازگرداندن اعتماد عمومی توسط دولت
- ایجاد زمینه نقش‌آفرینی ایران به‌عنوان مرکزیت بازار انرژی منطقه‌ای
- تدوین و ابلاغ هرچه سریعتر آیین‌نامه‌های سیاست‌های اصلاح الگوی مصرف ابلاغی مقام معظم رهبری، مندرج در قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی شماره ۱۷۷۰
- اقتصادی کردن مصارف داخلی نفت و گاز از دید بازده اقتصادی

- اجرای دستور پنج سال پیش مقام معظم رهبری دایر بر ضرورت کاهش ضریب شدت انرژی
- وارد کردن بهای حجم عظیم گازهایی که هدرسوزی می‌شود در حساب منفی خزانه
- تدوین سیاست‌های صحیح برای جریمه‌های بین‌المللی گازهای گلخانه‌ای که در آینده برقرار می‌شود
- تامین سهم سرمایه‌گذاری در نفت و گاز از محل فروش داخلی نفت و گاز
- کنترل تورم از طریق عوامل برانگیزاننده آن نظیر کنترل نقدینگی و ایجاد انضباط مالی در دولت و نه از طریق اعمال سیاست قیمت‌گذاری دستوری^۱
- اصلاح محیط کسب‌وکار در زمینه دسترسی به بازار و تکنولوژی به‌گونه‌ای که امکان جبران افزایش هزینه‌ها از طریق رفتار رقابتی بنگاه‌ها فراهم شود.^۲
- اجرای ماده ۱۰۲ قانون برنامه پنجم مبنی بر واگذاری امور اجرایی تنظیم بازار نظیر قیمت‌گذاری کالاها و خدمات به تشکلهای صنفی تولیدی، توزیعی و خدماتی، اتحادیه‌ها و تعاونی‌ها و همچنین تشکلهای مردم‌نهاد حمایت از مصرف‌کننده
- اتخاذ سیاست مناسب توزیع کالا و خدمات از سوی دولت در کنار واگذاری قیمت‌گذاری به تشکلهای و مجامع صنفی
- آزادسازی قیمت محصولات و حذف نظام قیمت‌گذاری خارج از مکانیسم بازار همراه با ایجاد بستر مناسب برای حداقل‌سازی عوارض ناشی از آزادسازی قیمت نظیر: برقراری ثبات اقتصادی، افزایش رقابت در اقتصاد، کنترل تورم از طریق کنترل حجم نقدینگی و حمایت از تولید جهت بهبود سطح تکنولوژی

تقویت فرهنگ جهادی - تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی

- استراتژی تسهیل در برابر تحریم
- تلاش در جهت کاهش تنش‌ها
- تعامل با طرفهای خارجی یا سازمانهای منطقه‌ای و بین‌المللی اساس دیپلماسی اقتصادی
- تقدیر مستمر همه ساله از فعالان اقتصادی نمونه به منظور ترویج فرهنگ صحیح اقتصادی
- اولویت تغییر فرهنگی با رویکرد کار جهادی و تلاش در مسئولان
- فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی برای مردم توسط مسئولان افزایش کارایی و بهره‌وری را در سطوح مختلف جامعه
- توسعه صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) به عنوان کلید اقتصاد دانش محور به منظور بهره‌گیری از تاثیر آن در بهبود فضای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشور

۱- به نقل از گزارش: "اوضاع اقتصاد کلان"، مرکز تحقیقات اتاق ایران، زمستان ۱۳۹۰.

۲- "اقتصاد ایران، ارزیابی روند و برنامه عمل"، مرکز تحقیقات اتاق ایران، اردیبهشت ۱۳۹۲.

نفت و گاز

- تامین و تضمین محیط امن برای سرمایه‌گذاری شرکت‌های بین‌المللی نفت و گاز به منظور توسعه ظرفیتهای تولیدی و اعلام آمادگی برای پیگیری توافقات اولیه ایران با آنها در زمان قبل از آغاز تحریم‌ها می‌تواند امیدبخش و موجب اعمال فشار از سوی شرکت‌های نفتی بر دولت‌ها برای حذف تحریم‌ها باشد.
- رفع موانع سیاسی و حقوقی به منظور افزایش سرمایه‌گذاری خارجی برای افزایش برداشت از میادین مشترک در حوزه خلیج فارس به‌ویژه قطر و همسایگان خشکی به‌ویژه عراق و حوزه دریای خزر می‌بایستی در اولویت قرار گیرد.
- اقدامات لازم سیاسی جهت کاهش فشار و تعلیق تحریم‌ها
- تعیین کارگروه برای جلوگیری و برخورد جدی با قاچاق سازمان‌یافته سوخت: باید اقدامات در رابطه با قاچاق قبل از وقوع صورت گرفته و راه کارهای انتظامی، نظامی و امنیتی برای مقابله با قاچاق سوخت بررسی شود.
- تعیین کارگروه ساماندهی کاهش تقاضا برای فرآورده‌ها
- تعیین کارگروه برای بررسی حداکثرسازی و توسعه حمل و نقل ریلی به جای حمل و نقل جاده‌ای
- تزریق تمامی امکانات مالی و غیرمالی موجود برای توسعه پالایشگاه‌ها به پالایشگاه‌هایی که در کوتاه مدت به تولید می‌رسند
- افزایش صادرات میعانات گازی که هم امکان درآمدی و هم تداوم تولید و تامین گاز را مقدور می‌سازد
- واردات نیازهای فرآیندی تولید در بخش پالایشگاهی (گاز، نفت و پتروشیمی)
- برنامه‌ریزی تعمیرات پالایشگاه‌ها به نحوی که در شش ماهه دوم حتی‌الامکان تعمیر و توقف نداشته باشند
- جلوگیری از اعطای سهمیه اضافی بنزین
- صادرات فرآورده‌های ذخیره‌شده پالایشگاه‌های خصوصی‌شده
- جلوگیری از واردات قاچاق میعانات و صادرات قاچاق گازوئیل
- افزایش واردات گاز از ترکمنستان و صادرات گاز به ترکیه با دید استراتژیک
- فعال‌تر نمودن بخش خصوصی
- افزایش سوآپ یا خرید نفت گاز از همسایگان شمالی و حداکثرسازی آن بایستی راه‌یابی شود و حتی برای واردات برخی اقلام فرآورده از روسیه، آذربایجان، هند و چین برنامه‌ریزی نمود
- کاهش قیمت سوخت‌های مازاد و غیرقابل صدور در شرایط فعلی برای افزایش مصرف داخلی آنها: در مواردیکه به دلیل مشکلات صادراتی، مخازن گاز مایع مملو از محصول می‌شوند و در همان زمان می‌توان از آن به عنوان خوراک پتروشیمی استفاده نمود، بهتر است با کاهش قیمت شرایط مصرف داخلی فراهم شود.
- کاهش تخصیص منابع ارزی به واردات
- حفظ تداوم افزایش سرمایه‌گذاری در میدان‌های مشترک و در بخش انرژی
- تنظیم و اعلام سیاست‌های اجرایی برای کاهش تقاضا و مصرف فرآورده
- افزایش تولید نفت، واردات گازوئیل و صادرات در صورت ایجاد گشایش یا رفع نسبی تحریم‌ها

- کنترل و قانونمند نمودن ترانزیت فرآورده‌های نفتی و گازی از سرزمین ایران به منظور عدم امکان رقابت این نوع از کالاها با تولیدات مشابه داخلی کشور
- افزایش سهم راه‌آهن در حمل نفت کوره و یا کمک مالی به نیروگاه‌ها در شرایط بحرانی
- اهتمام ویژه برای افزایش ظرفیت پالایشگاه‌های صادراتی نفت خام به منظور ایجاد اشتغال و حداکثرسازی درآمدهای کشور از طریق حداکثر نمودن صادرات فرآورده به جای نفت خام متناظر با آن: این سرمایه‌گذاری در بخش‌های تولید، ساخت تجهیزات، مهندسی و نصب و ساختمان، اشتغال زیادی همراه با افزایش تصاعدی تولید ناخالص داخلی به دنبال خواهد داشت.

صندوق توسعه ملی

- افزایش درآمد مالیاتی دولت در راستای کاهش تدریجی وابستگی بودجه به نفت
- تنش‌زدایی در عرصه بین‌الملل در راستای رفع تحریم مبادلات پولی و فراهم ساختن امکان دسترسی به منابع ارزی حاصل از صادرات نفت و گاز و تجهیز صندوق توسعه ملی از محل این منابع
- تفکیک بودجه از نفت و ممنوعیت پرداخت اعتبارات مورد نیاز دولت از محل منابع صندوق از سوی مجلس شورای اسلامی

نظام مالی - مالیاتی

۱- نظام مالیاتی

- اجازه گشایش اعتبارات اسنادی داخلی (ریالی)
- اصلاح قانون پولی و بانکی در جهت اتخاذ رویه‌های با ثبات پولی و مالی و تسریع در افزایش سرمایه بانک‌های دولتی (اعم از تجاری و تخصصی) با توجه به نیاز مالی فعالیت‌های اقتصادی کشور به‌خصوص امر تولید ملی
- بکارگیری نظام پوشش بیمه‌ای برای تسهیلات بانکی
- تنظیم سیاست‌های پولی در پشتیبانی کامل از تولید و صادرات
- تقویت بازار سرمایه در راستای ایفای نقش این بازار در تأمین منابع مالی بنگاه‌های اقتصادی
- حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی با تأمین امنیت سرمایه، اجرای صحیح پروژه‌های دارای توجیه اقتصادی (کوچک، متوسط و بزرگ) که موجبات افزایش اشتغال اعم از موقت (هنگام ساخت و طرح) و دائم (پس از بهره‌برداری از طرح‌ها) را فراهم می‌سازد.
- حذف نقش‌های کاذب بانک‌ها در حوزه خارج از بازار پول
- جلوگیری از حضور مستقیم بانک‌ها در بازارهای مختلف به عنوان خریدار یا فروشنده به منظور حمایت از سرمایه و تولید ایرانی

- تعیین نرخ‌های سود تسهیلات متفاوت برای بخش‌های مختلف اقتصادی (به طور مثال خدمات ۵۰ درصد و بخش تولید ۱۵ درصد) ضمناً تعیین سقف اعتباری برای بخش‌ها و تعیین جریمه برای عدول از این موضوع می‌تواند اثرگذاری سیاست بانک مرکزی را بهبود بخشد و منابع را به بخش‌های مورد نظر (تولید) هدایت نماید)
- ایجاد واحد نظارت بر مصارف اعتبارات بانکی در کلیه بانک‌ها به منظور نظارت و جلوگیری از جابجایی اعتبارات دریافتی بین بخش‌های اقتصادی (تسهیلات در محل واقعی شان به مصرف برسند)
- ساده سازی روش‌های اعطای تسهیلات، حذف یا ادغام انواع مجوزها و مفاصا حساب‌ها از فرایند پرداخت تسهیلات به منظور کوتاه نمودن فرایند اعطای تسهیلات
- شفاف سازی بازار سرمایه و اداره آن به صورت خصوصی و بدون دخالت دولت
- حمایت و تسهیل استفاده از روشهای نوین تأمین مالی
- استفاده صحیح از روش خرید دین جهت مدیریت منابع و تخصیص منابع به فعالیتهای واقعی و شفاف و رونق تولید
- اصلاح دستورالعمل‌های جاری ارزی با رویکرد حمایت از تولید و سرمایه گذاری
- راهاندازی ساز و کار پوشش نوسانات ارزی در موقع گشایش اعتبار

۲- نظام مالیاتی

- گسترش پایه‌های مالیاتی و کاهش نرخ مالیات
- حرکت به سمت نظام مالیات بر مجموع درآمد
- ایجاد پایگاه اطلاعات پایه و عملیات مالی مؤدیان
- توجه به هماهنگی سیاست‌های مالیاتی با جهت‌گیری‌های اقتصادی کشور
- اعطای مشوق‌های مالیاتی جهت افزایش تولید و اشتغال در بخش‌های خاص و مورد نظر دولت
- ایجاد سپر مالیاتی برای کاهش فرار مالیاتی
- برخورد جدی با متخلفین مالیاتی (مؤدیان و ممیزین)
- ارتقای عدالت مالیاتی (عدالت افقی و عدالت عمودی)
- افزایش کارایی نظام مالیاتی (کاهش هزینه‌های تمکین و هزینه‌های وصول)
- کامل نمودن نظام اطلاعات مالیاتی کشور
- اعمال نرخ‌های منطقی
- اعمال نرخ‌های مالیاتی ترجیحی
- به‌کارگیری مجریان آموزش دیده و با تجربه
- ترویج فرهنگ خود اظهاری و پرهیز از اعمال قدرت مالیاتی
- رفع ممنوع‌الخروجی بدهکاران و اتخاذ رویه‌های دیگر برای رفع بدهی‌های قطعیت‌یافته مالیاتی

- تشویق سرمایه‌گذاری‌های تولیدی با کاهش معنی‌دار نرخ مالیات موضوع ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم و جذب مالیات مورد انتظار با افزایش تولید و سودآور نمودن آن. همچنین حذف معافیت‌های مالیاتی و وصول مالیات حقه از تمام فعالیت‌های اقتصادی به دور از ملاحظات صنفی و سیاسی و تهیه و تصویب طرح جامع مالیاتی
- مکانیزه کردن سیاست‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مالیاتی در راستای عدالت و شفافیت برای همه بخش‌های اقتصادی
- معافیت مالی خرید دانش فنی و انتقال تکنولوژی
- اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده برای تمام سطوح فعالیت‌های اقتصادی مشمول

مردمی کردن اقتصاد - اصل ۴۴

- تضمین حقوق مالکیت بخش خصوصی
- بازتعریف حدود فعالیت بخش‌های دولتی، تعاونی و خصوصی
- تقویت شورای رقابت و مرکز ملی رقابت به عنوان مرکز رصد و تشخیص رویه‌های ضد رقابتی
- شفافیت در مناقصه‌های دولتی
- اجتناب از واگذاری شرکت‌های دولتی به شرکت‌های شبه دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی
- تغییر شیوه واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی
- لغو استفاده از منابع واگذاری‌ها جهت رد دیون دولت
- بهبود محیط کسب و کار و ارتقاء شاخص‌های موثر در فضای کسب و کار کشور
- توانمندسازی و افزایش انگیزه‌های سرمایه‌گذاری بخش‌های خصوصی و تعاونی
- تفکیک وظایف حاکمیتی و تصدی‌گری دولت و اجرای نقش جدید دولت به عنوان سیاست‌گذار؛ ناظر و هادی در اقتصاد
- ایجاد فضای رقابتی و رفع هرگونه امتیاز و تبعیض در فعالیت‌های اقتصادی و عدم تبعیض بین بخش‌های خصوصی و عمومی
- نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴
- ارزیابی و تنقیح قوانین مرتبط با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴
- ارزیابی واگذاری‌های انجام شده از طریق شاخص‌های شفاف اقتصادی
- ایجاد پایگاه اطلاعاتی دقیق اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی از جمله کنترل حجم تصدی‌گری‌های دولت و میزان سهم دولت در اقتصاد
- تدوین و تصویب قوانین و اسناد مکمل قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴
- تسهیل رقابت و تقویت فضای کارآفرینی از طریق اصلاح قوانینی که به نوعی مانع رقابت و خلق کارآفرین در کشور است

چک، تجارت، مالکیت معنوی

۱- چک

- رفع رکود تورمی
- بهبود محیط کسب و کار
- اجرایی کردن قوانین و آیین نامه های مربوط به صدور چک و چکهای برگشتی

۲- تجارت

- اتخاذ یک رژیم تجاری شفاف، ساده و کلان نگر شامل پیمانها و اتحادیه های منطقه ای، ارائه برنامه مشخص در خصوص پیوستن به سازمان جهانی تجارت و چگونگی عملکرد صنایع پس از الحاق
- تعامل مثبت با جهان و تنش زدایی در مناسبات بین المللی
- باور داشتن تأثیر عمیق دیپلماسی اقتصادی با محوریت بخش خصوصی در تعاملات بین المللی
- تدوین یک برنامه گذار از تحریم و بحران اقتصادی با محوریت نجات تولید به منظور جلوگیری از تداوم و تشدید نابسامانی های موجود به موازات ایجاد همگرایی در میان نخبگان سیاسی و اجتماعی کشور برای رهایی از مشکل وابستگی به ارز خارجی، شناسایی شرکاء و طرف های تجاری کشور که دائما با ایشان ارتباط داریم و ایجاد یک سیستم مبادلاتی یا سوپ ارز منطقه ای جایگزین دلار
- مدیریت قیمت و مقدار ارز
- ممنوعیت نگهداری ارز برای اهداف غیر معاملاتی و غیر تولیدی
- انجام اقدامات لازم برای مدیریت بحران ارزی و تثبیت قیمت های داخلی پس از تثبیت نرخ ارز در نرخ مورد نظر
- مدیریت روابط بین الملل جهت مدیریت اثر انتظارات مرتبط با شرایط سیاسی و بین المللی بر نرخ ارز
- تلاش در جهت رفع تحریم ها و دسترسی به منابع ارزی
- متعهد بودن به ارز تک نرخی و جلوگیری از رفتارهای سوداگرانه برای کسب سود
- تعامل با دنیای خارج و تقویت صنعت توریسم به منظور ایجاد درآمد ارزی از طریق این صنعت
- کاهش وابستگی بودجه به ارز حاصل از فروش نفت از طریق افزایش بهره وری، کاهش هزینه ها و افزایش درآمدهای مالیاتی و در نتیجه حذف نقش دولت به عنوان عرضه کننده انحصاری ارز
- شکل دهی و سامان دهی بازار ارز با نظارت دولت و تلاش در حفظ سلامت و شفافیت این بازار
- تعیین سیاست بلند مدت ارزی برای کشور
- تعیین نهاد مسئول نرخ ارز، اعطای اختیارات و نیز مکانیسم پاسخگویی این نهاد در چارچوب سیاست بلند مدت ارزی کشور
- ممنوعیت دریافت نقدی حقوق ورودی از مواد اولیه و کالاهای سرمایه ای
- بازنگری و همگن سازی تعرفه واردات
- بالا بردن کارایی گمرکات و بنادر و کوتاه ساختن زمان ترخیص کالاها
- ایجاد پنجره واحد تجاری جهت کاهش زمان و هزینه و افزایش بهره وری با فرماندهی واحد (با فرماندهی گمرک)
- ایجاد ثبات در قوانین مرتبط با حوزه واردات و فرآیند تصویب قوانین از پایین به بالا (اخذ نظر تشکلهای مرتبط با موضوع)

- اصلاح قوانین و مقررات ناظر بر فرایند تولید، صادرات و واردات مانند قانون مقررات صادرات و واردات و آیین نامه اجرایی مربوطه، قانون ارتقاء کیفیت خودرو و سایر کالاهای صنعتی، قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، قانون حمایت از تولید و به ویژه قانون امور گمرکی و آیین نامه اجرایی آن در اسرع وقت
- لغو بخشنامه ها و دستورالعمل های دست و پاگیر و مخل تجارت صادر شده توسط کلیه دستگاه‌های ناظر بر تجارت فرامرزی و به ویژه گمرک ایران
- اجرای دقیق پکیج های ارائه شده از سوی سازمان جهانی گمرک
- اجرای کامل و دقیق کنوانسیون تجدیدنظر شده کیوتو
- اجرای برنامه مدیریت هماهنگ مرزی
- اجرای برنامه استانداردهای امنیتی
- استفاده از دستگاه های کنترل غیر محسوس
- حسابرسی پس از ترخیص
- استفاده از دستگاه های پرتونگاری، جهت کنترل، نظارت و ارزیابی
- استفاده از برنامه مدیریت ریسک (مدیریت خط)
- تعیین ارزش گمرک کالاها به صورت سیستمی
- اجرای برنامه گمرک در قرن ۲۱
- اصلاح نگرش مدیران گمرک به مقوله اقتصاد، تولید و تجارت
- جابجایی مدیران ناکارآمد در سطوح ستاد گمرک ایران و گمرکات اجرایی
- عنایت جدی به امر آموزش و تربیت کارشناسان، ارزیابان و مدیران آگاه و توانمند در گمرک به منظور تأمین نیروی انسانی مورد نیاز و توانمندسازی سازمان گمرک
- بازتعریف و بازمهندسی وظایف، ساختار سازمانی و فرایند رسیدگی به اختلافات گمرکی در کمیسیون های رسیدگی به اختلافات گمرکی و نگاه حاکم بر آن از طریق اصلاح قانون امور گمرکی و آیین نامه اجرایی آن و تدوین و تصویب آیین نامه اجرایی طرح رسیدگی به اختلافات گمرک در کمیسیون های رسیدگی به اختلافات گمرکی در راستای افزایش اختیارات کمیسیون ها، استقلال کمیسیون ها، استفاده از کارشناسان مستقل و نیز حاکمیت منافع ملی (به جای منافع گمرک)
- انجام هماهنگی فی مابین سازمان توسعه تجارت ایران، بانک مرکزی و گمرک ایران به منظور جلوگیری از بخشی نگری و صدور بخشنامه های ضدونقیض و تکراری و ایزائی
- اصلاح نظام ارزش گذاری کالاهای وارداتی و صادراتی در گمرک
- منطقی سازی تعداد طبقات تعرفه ها و میزان حقوق ورودی (مأخذها)

- صدور گواهی های استاندارد، بهداشت، محیط زیست، انرژی اتمی، قرنطینه دامی و نباتی و ... صرفاً توسط سازمان ملی استاندارد
- لغو ممنوعیت ها و محدودیت ها، مجوزهای فیزیکی و موردی و اعلام مجوزها به صورت موافقت کلی
- اجراء قوانین و مقررات با پیش آگهی مناسب و عطف به ماسبق نشدن آنها و اصلاح و اجرای مواد (۱۱) و (۱۱) مکرر آیین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات با عنایت به شرایط ویژه جاری
- استعلام و ملحوظ نمودن نظرات اتاق ایران، با توجه به سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و احکام قانون برنامه پنجم توسعه کشور و در اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، در تدوین و تنظیم قوانین، آیین نامه ها و دستورالعمل ها و بخشنامه ها و نیز اصلاح موارد یاد شده
- اجرای طرح ارزیابی غیابی کالاهای وارداتی در گمرکات بزرگ تجاری
- اجرای طرح ارزیابی تخصصی در گمرکات تجاری بزرگ
- بازنگری فرایندهای اجرایی در ستاد مرکزی و گمرکات اجرایی به منظور کاهش بوروکراسی و کاهش هزینه، اسناد و زمان ترخیص کالاها
- ارائه تسهیلات و امتیازات ویژه به دارندگان کارت های بازرگانی طلایی، نقره ای و برنزی براساس نظام رتبه‌بندی اتاق ایران و صادرکنندگان ممتاز، نمونه و برتر براساس اعلام وزارت صنعت، معدن و تجارت و تولیدکنندگان و بازرگانان خوشنام و معتبر بر پایه نظر اتاق ها و تشکل ها
- بازتعریف امور حاکمیتی و واگذاری امور غیر حاکمیتی و تصدیگری به بخش خصوصی
- تکریم هر چه بیشتر ارباب رجوع و برقراری اعتماد و احترام متقابل فی مابین گمرک و صاحبان کالا و کارگزاران امور گمرکی
- حذف رسوب کالا در اماکن گمرکی و اظهار کالا به محض ورود کالا به وسیله کامیون، قطار و کشتی به بنادر و اماکن گمرک در دو مرحله؛ مرحله اول، کالاهای مربوط به واحدهای تولیدی و کارخانجات و مرحله دوم، کالاهای متعلق به بازرگانان و تجار

۳- مالکیت معنوی

- آسیب‌شناسی و اصلاح حقوق مالکیت فکری در ایران
- بازنگری در قانون مرتبط با حمایت از حق مالکیت افراد در حوزه های اختراع، نام و نشان تجاری و سایر موارد مرتبط
- التزام به قواعد حقوقی اوفوا بالعهود و اوفوا بالعقود در تعهدات میان دولت و سایر نهادها (اعم از دولتی و خصوصی)
- احترام به قاعده تسلیط و مالکیت شخصی

- همکاری با قوای مقننه و قضائیه در تصویب، اجرا و تضمین اجرای قوانین حمایت کننده از فعالان اقتصادی

مدیریت مصرف، صرفه جویی

- آگاه سازی جامعه در خصوص اصلاح الگوی مصرف از طریق رسانه ها، آموزش و پرورش، آموزش عالی و ...
- فرهنگ سازی در خصوص تقبیح فرهنگ تجمل گرایی
- جلوگیری از قاچاق چشمگیر کالاهای مصرفی به داخل
- جلوگیری از واردات کالاهای تجملی و لوکس از طریق قوانین و مقررات سازگار با روح اقتصاد مقاومتی

صادرات

- مدیریت قیمت و مقدار ارز
- مدیریت روابط بین الملل جهت مدیریت اثر انتظارات مرتبط با شرایط سیاسی و بین المللی بر نرخ ارز
- تلاش در جهت رفع تحریم ها و دسترسی به منابع ارزی
- متعهد بودن به ارز تک نرخی و جلوگیری از رفتارهای سوداگرانه برای کسب سود
- افزایش تولید، به ویژه تولید صادرات محور از طریق پیاده سازی قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار و در نتیجه عرضه ارز صادراتی توسط صادرکنندگان در بازارهای داخلی
- تعامل با دنیای خارج و تقویت صنعت توریسم به منظور ایجاد درآمد ارزی از طریق این صنعت
- کاهش وابستگی بودجه به ارز حاصل از فروش نفت از طریق افزایش بهره وری، کاهش هزینه ها و افزایش درآمدهای مالیاتی و در نتیجه حذف نقش دولت به عنوان عرضه کننده انحصاری ارز
- شکل دهی و سامان دهی بازار ارز با نظارت دولت و تلاش در حفظ سلامت و شفافیت این بازار
- تعیین سیاست بلند مدت ارزی برای کشور
- تعیین نهاد مسئول نرخ ارز، اعطای اختیارات و نیز مکانیسم پاسخگویی این نهاد در چارچوب سیاست بلند مدت ارزی کشور
- ارتقای جایگاه نمایندگی های ج.ا.ایران با انتصاب دیپلمات های متخصص با تجربه
- ایجاد یک نهاد مشترک و مقتدر برای هماهنگی موضوعات اقتصادی و بازرگانی در عرصه بین الملل و هماهنگی میان وزارتخانه های مختلف در این عرصه
- توجه به پیوند هم افزای میان اقتصاد و روابط بین المللی به عنوان یکی از اصول پذیرفته شده در توسعه روابط اقتصادی در جهان

- توسعه مناسبات تجاری از طریق تعامل سازنده و حضور فعال در سازمان‌های بین‌المللی به ویژه سازمان جهانی تجارت و همچنین پیمان‌های منطقه‌ای
- بهره‌گیری از پتانسیل‌های بخش خصوصی در توسعه روابط بین‌المللی و برگزاری کمیسیون‌های مشترک اقتصادی
- ایجاد همگرایی در اتخاذ تصمیمات به منظور توسعه مناسبات تجاری با کشورها از طریق تعامل سازنده با اتاق‌های بازرگانی، اتاق‌ها و شوراهای مشترک بازرگانی
- ورود به مذاکرات الحاق به سازمان جهانی تجارت
- اجرای استراتژی توسعه بر اساس صادرات و کسب سهم بیشتر از بازارهای جهانی
- اجرای کامل و دقیق قوانین و مقررات بالادستی کشور از جمله مفاد قانون برنامه پنجم توسعه در خصوص حمایت از صادرات غیر نفتی
- تلاش در جهت اجرای کامل قانون بهبود مستمر کسب و کار
- جلوگیری از اعمال موانع صادراتی و نیز عدم لحاظ مالیات بر ارزش افزوده برای صادرات غیرنفتی
- حمایت‌های مادی و معنوی از حضور صادرکنندگان ایرانی در هیات‌های تجاری و نمایشگاه‌های خارج از کشور
- تلاش در جهت برقراری مجدد پرداخت جوایز و مشوق‌های صادراتی به صادرکنندگان غیرنفتی کشور
- تلاش در جهت کاهش نرخ بهره تسهیلات بانکی برای واحدهای تولیدی و صادراتی
- ایجاد ثبات در قوانین، مقررات، مصوبات و بخشنامه‌های دولتی به منظور امکان برنامه‌ریزی فعالان اقتصادی جهت فعالیت اقتصادی
- تلاش در جهت حمایت و نیز پوشش ریسک‌های تجاری صادرکنندگان در بازارهای هدف
- عدم استفاده از نرخ ارز به‌عنوان ابزاری جهت بهبود تراز تجاری و جایگزینی آن با برخی سیاست‌های غیر قیمتی نظیر تغییرات ساختاری در اعطای تسهیلات و اعتبارات، توسعه بیمه‌ها، سیاست‌های حمایتی از سرمایه‌گذاری‌ها، بهبود فضای کسب‌وکار و وضعیت بنگاه‌های تولیدی، تکیه بر تولیدات با مزیت نسبی بالاتر به دلیل افزایش رقابت پذیری در صحنه بین‌المللی
- حمایت از تولید صادرات محور
- ارائه جایزه صادراتی به صادرات فنی و مهندسی و تسهیل شرایط برای صدور این خدمات
-

شفافیت، مبارزه با فساد

- مبارزه با فساد در دستگاه‌های دولتی و پایبندی به قانون از سوی مدیران ارشد اقتصادی

- ایجاد شفافیت در معاملات دولتی
- ایجاد شفافیت اطلاعاتی از طریق تولید، تحلیل و ارائه اطلاعات درست، دقیق و به‌روز
- توقف اقداماتی که به اسم پروژه‌ها و تحت‌عنوان تملک‌های جدید (یعنی سرمایه‌گذاری از محل منابع دولتی در شرکت‌های دولتی) سرمایه‌های ملی را به اموال غیرمولد تبدیل می‌کنند.
- آسیب‌شناسی و اصلاح حقوق مالکیت فکری در ایران
- اجرای صحیح قوانین، حذف قوانین مزاحم، موازی و مانع
- برخورد جدی با قانون‌گریزان و کسانی که در اجرای قانون تعلل می‌نمایند.
- برخورد جدی با مقوله قاچاق و مبادی ورودی کالاهای غیر رسمی
- ثبات در قوانین و پرهیز از تغییر مکرر قوانین
- ایجاد قانون بازنگری شده در خصوص حمایت از حق مالکیت افراد در حوزه های اختراع، نام و نشان تجاری و سایر موارد مرتبط
- التزام به قواعد حقوقی اوفوا بالعهود و اوفوا بالعقود در تعهدات میان دولت و سایر نهادها (اعم از دولتی و خصوصی)
- احترام به قاعده تسلیط و مالکیت شخصی
- احترام به اصل عطف به ماسبق نشدن قوانین
- همکاری قوای مقننه و قضائیه و مجریه در تصویب، اجرا و تضمین اجرای قوانین حمایت کننده از فعالان اقتصادی
- التزام به قاعده لاضرر
- کارآمد سازی نظام قضایی
- اجرای صحیح قوانین از جمله برنامه پنجم، اصل ۴۴، فضای کسب و کار، رفع موانع تولید، قانون اخیرا تصویب شده حداکثر استفاده از توان داخلی و بحث حمایت از تولید با توجه به شرایط فعلی
- لزوم بازنگری در برخی قوانین از جمله اصلاح قانون کار و روابط کارگر و کارفرما و تأمین اجتماعی، اصلاح قوانین مالیاتی (به جای معافیت‌های مالیاتی مثل مالیات ارزش افزوده) اصلاح قوانین بانکی و دستگاه‌های نظارتی
- ساماندهی مدیریت اقتصادی کشور با هماهنگی فرا قوایی

سایر

- علاوه بر موارد مذکور، می‌توان به محور های زیر نیز در جهت کاهش چالش های مرتبط با حضور موثر بخش خصوصی در اقتصاد و در راستای دستیابی به اهداف اقتصاد مقاومتی اشاره نمود:
- ۱- تدوین و اجرای سندی جامع برای توسعه بخش صنعتی کشور
  - ۲- اجرای صحیح و دقیق قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی از جمله:

- قانون رفع برخی موانع تولید و سرمایه گذاری
- قانون حداکثر استفاده از توان ساخت داخل
- قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی
- قانون هدفمند سازی یارانه ها
- قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴
- ماده ۷۲ قانون برنامه پنجم توسعه در رابطه با بیمه نمودن افزایش نرخ ارز توسط شرکت های بیمه
- ماده ۷۳ قانون برنامه پنجم توسعه در رابطه با اصلاح قانون کار و تامین اجتماعی
- ماده ۲۸ قانون بودجه سال ۹۰ در رابطه با بخشودگی جرائم و تقسیط بدهی واحد های صنعتی
- قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار
- ۳- تدوین راه کارهای تامین نقدینگی مورد نیاز بخش واقعی تولید کشور
- ۴- ایجاد فضای مطمئن و با ثبات برای شروع و توسعه فعالیت های اقتصادی